

2019-10-23

Dnr 400-20886-2019

Kontaktperson
Enheten för samhällsplanering
Minna Hatti
010-2241743
skane@lansstyrelsen.se

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
filip.vestling@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Moderna tillståndprocesser i elnätet (SOU 2019:30)

Er beteckning: Dnr I2019/01809/E

Länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen i betänkandet, dock med synpunkter enligt nedan.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen ser vikten av en samordnad tillståndprocess som är anpassad till vår tids krav på miljöhänsyn, den pågående energiomställningen och de klimat- och energipolitiska målen.

Länsstyrelsen välkomnar att totalförsvarets behov beaktas liksom betänkandets erkännande av vikten av samordning och samverkan genom förslaget att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att arbeta för en bättre samordning av aktörerna inom tillståndprocessen.

Länsstyrelsen konstaterar att det är svårt att överblicka om de föreslagna förändringarna i sin helhet är tillräckliga och relevanta. Det är angeläget att föreslagna förändringar inte blir kontraproduktiva och ger upphov till ökande intressekonflikter eller mer komplicerade tillståndsprövningar som istället försvårar tillkomsten av nödvändig infrastruktur utan att tillföra mervärden.

Länsstyrelsen konstaterar att det är viktigt att resurser tillsätts för de myndigheter som får utökade uppgifter i enlighet med förslaget, om en reell tidsvinst ska uppnås.

Synpunkter på betänkandet

1. Författningsförslag

27 § andra stycket

I en trädgård, park eller liknande plantering får träd eller buskar inte skadas eller fällas utan fastighetsägarens samtycke.

Länsstyrelsen bedömer att det kan finnas risk för tillämpningsproblem när fastighetsägare lägger in sitt veto med anledning av ett träd eller en buske (utan naturvärde), då definitionen av en park eller liknande plantering är oklar.

2. Utredningens uppdrag och arbete

Länsstyrelsen Skåne anser inte att beskrivningen av uppdraget och arbetet är tillräckligt tydligt, givet energiområdets komplexitet. Betänkandet redovisar inte samlat de olika aktörerna, deras roller och ansvar och var potentialen att förbättra processerna har identifierats och prövats.

4.3. 1. Översyn av de generella undantagen från koncessionsplikt

Betänkandets förslag: Nätmyndigheten får bemyndigande att i föreskrifter fastställa undantag från kravet på nätkoncession.

Länsstyrelsen välkomnar att förslaget har potential att bidra till en samhällsekonomiskt effektivare utbyggnad av t. ex. solcellproduktion och ser att det kan ge viss avlastning av de koncessionspliktiga näten.

5. 3 Översyn av provningsordningen för elledningar

Länsstyrelsen tillstyrker betänkandets bedömning att nuvarande ordning med provning av miljöpåverkan och allmän lämplighet hos Energimarkandsinspektionen (nätmyndigheten) bör kvarstå. Länsstyrelsen uppfattar att Energimarknadsinspektionens (Ei) roll blivit tydligare under åren samt att länsstyrelsens roll som remissinstans förtydligats med fokus på den lokala och kommunövergripande kunskapen och förutsättningarna.

Länsstyrelsen ser behov av tydligare vägledning till sökande avseende lämpligt underlag inför länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan, då det fortfarande är otydligt vilket konkret underlag beslutet ska grundas på. Länsstyrelsen ser också ett behov av att Ei tillförs nödvändig kompetens för att bedöma sökande aktörers miljökonsekvensbeskrivningar.

Länsstyrelsen ser behov av att en maxgräns införs gällande hur lång tid en prövningsprocess kan pågå. Detta skulle också skicka en tydlig signal om behovet hos alla aktörer att ta ansvar för processen och att nödvändiga underlag behöver tas fram i rätt tid.

Utöver betänkandets förslag ser Länsstyrelsen att en möjlighet vore att hantera biotopskyddet och strandskyddet i koncessionsärenden på motsvarande sätt som i järnvägsplaner enligt lagen om byggande av järnväg (1995:1649). Där hanteras anpassningar och kompensationsåtgärder i den övergripande prövningen och inte som separata prövningar.

5.5.1 Länsstyrelsen bör få besluta om markåtkomst

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget som bedöms kunna gynna andelen decentraliserad produktion och förnyelseärenden, dock under förutsättning att resurser tillsätts i förhållande till uppdragets omfattning. Annars riskerar den förväntade tidsvinsten med förslaget försvinna på grund av bristande resurser inom länsstyrelsen.

5.6 Den som vill bedriva vattenverksamhet bör ha rådighet

Länsstyrelsen vill poängtera att förslaget inte innebär någon lättnad i krav på prövningar för t.ex. Natura 2000 eller naturreservat som ofta finns vid vattenmiljöer.

6. Översyn av koncessionsprövningens omfattning och rättsliga status

Länsstyrelsen anser att det pågående arbetet med riksintresse för totalförsvarets civila delar bör beskrivas inom ramen för betänkandet. Arbetet med kriterier för vilka verksamheter som kan anses vara av betydelse för totalförsvaret pågår och är relevanta för betänkandets frågeställningar. Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, som har ett bemyndigande att identifiera mark- och vattenområden som behövs för anläggningar som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila del. MSB ska också, bland annat genom länsstyrelserna, stötta och bevaka hur övriga mark- och vattenområden av intresse för totalförsvaret (de allmänna intressena) tillgodoses i beslut om mark och vattenanspråk. Detta kommer att behöva fångas upp inom ramen för koncessionsprövningen framöver.

Kap 6.2.3. Bedömningen av koncessionshavarens lämplighet behålls oförändrad
Betänkandets förslag: Den löpande driften av en ledning eller ett ledningsnät ska ske från Sverige.

Länsstyrelsen välkomnar ett krav i enlighet med förslaget ovan. Inför revidering behöver Infrastrukturdepartementet tydliggöra hur långt ett sådant krav sträcker sig avseende kontrakterade entreprenörer. Det finns i sig inga garantier för att drift av ledningar kommer att utföras av svensk, eller säkerhetsklassad, personal enbart utifrån att en driftcentral är placerad inom landets gränser. För att det föreslagna kravet ska vara genomförbart behöver den typ av krav som handlar om bedömning av koncessionsinnehavarens, inklusive anställdas

och inhyrd personals, lämplighet utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv tillföras.

Av betänkandet framgår vidare att det kan finnas lagliga hinder för att ställa krav på svenskt ägande och drift. Länsstyrelsen anser att första, andra och tredje energipaketet inom EU:s liberaliseringsdirektiv bör tas i beaktande. Inom dessa kan förordning om riskberedskap hos systemansvariga för överföringssystem inom EU ha bäring på centrala frågeställningar.

6.3.1 Koncessionsbeslutets ställning gentemot förelägganden och förbud enligt miljöbalken bör stärkas

Betänkandets förslag: Ledningar, som med stöd av nätkoncession för linje används med en spänning om minst 130 kV, ska inte med stöd av miljöbalken få förbjudas avseende den funktion, i den sträckning eller i det huvudsakliga utförande som anges i koncessionsbeslutet.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma utredarna på vikten av att säkerställa generella skyddsavstånd inom koncessionsprocessen. Det gäller t. ex. riktvärden för magnetfält, definitionen av olägenhet samt riktvärden för buller. Idag saknas rikt- och gränsvärden för ledningars omgivningspåverkan som samtliga aktörer och myndigheter har att förhålla sig till vid prövning av koncession. En vägledning eller förordning bör därför tas fram av Energimyndigheten.

Det är också oklart hur förändringar i dessa avseenden hanteras i ärenden som pågått länge. Länsstyrelsen ser gärna att det klargörs vilka paragrafer som åsyftas när ellagen ska stå över miljöbalken.

6.3.3 Någon ändring behövs inte i övrig lagstiftning

Plan- och bygglagen (PBL)

Betänkandets bedömning: Någon ändring behöver inte göras i plan- och bygglagen (2010:900) för att undvika intressekonflikter mellan befintliga kraftledningar och nybyggnation. I stället bör Boverket på lämpligt sätt förtydliga hur regelverket ska tillämpas korrekt.

Länsstyrelsen menar att det är otydligt hur tillämpning av hänsyn till allmänna intressen ska ske, vilket kommunerna ansvarar för i ärenden inom PBL. Hänsyn till allmänna intressen visas därför inte i tillräcklig grad. Länsstyrelsen har ingen roll att bevaka bygglovsgivning och inte heller någon rätt att överklaga dem.

Om betänkandets problemformulering är korrekt, att av kommunen givna bygglov kan komma att försvåra eller helt omöjliggöra för nuvarande ledningars utveckling och

tillståndsprocesser, ser Länsstyrelsen Skåne betänkandets förslag som både otillräckligt och orealistiskt. Det förkastade förslaget att införa en ny skrivning i PBL kan vara relevant.

Länsstyrelsen föreslår att ledningar av särskilt allmänt intresse pekas ut med stöd av 3 kap. 8§ första stycket MB (se lagtext nedan, våra understrykningar). Det bör i så fall vara Energimyndigheten som pekar ut och definierar sådana områden och allmänningar.

Länsstyrelsen hänvisar vidare till redan nämnda uppdrag som MSB har, att peka ut riksintressen för det civila försvaret.

MB 3 kap. 8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Områdesskydd enligt miljöbalken

Länsstyrelsen anser att förtydliganden krävs i stycket om biotopskydd. Betänkandet har inte beskrivit hur områden som omfattas av det generella biotopskyddet föreslås hanteras. Biotopskydd enligt 3-8 §§ förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. innefattar såväl det generella biotopskyddet som de biotopskyddsområden som är specifikt geografiskt utpekade. Det är viktigt att särskilja dem och beskriva deras syften.

Generella biotopskyddsområden prövas först hos en länsstyrelse vid ansökan om dispens. De geografiskt utpekade biotopskyddsområden beslutas till största del av Skogsstyrelsen, men också av länsstyrelser och kommuner. När förslag om utpekande av dessa områden remitteras bör en dialog ske med ledningsägaren. Förslagsvis bör det åligga den myndighet som föreslår utpekandet att hitta vägar fram för ledningsägaren. Vid beslutande om dessa biotopskyddsområden behöver frågor om nuvarande och framtida skötsel och underhåll av befintlig ledning hanteras.

Det finns redan beslutade biotopskyddsområden där hänsyn inte tagits till befintliga ledningar. För dessa behöver en praxis tillkomma för hur ledningsägare ska hantera dessa situationer. Sammantaget behövs förslag som skapar tydlighet, förståelse och samsyn om aktörernas respektive roll och ansvar i samhällsplaneringen.

I sammanhanget vill Länsstyrelsen påtala vikten av att det hos tillståndprocessens aktörer finns god kunskap om de regler som gäller för prövning inom bland annat Natura 2000-områden. Länsstyrelsen har erfarenhet av att aktörers bristande kunskap om tillståndprocessen förlänger handläggningstiden betydligt. Det handlar bland annat om vikten av att leverera underlag vid rätt tidpunkt i processen. Om t. ex. aktuella inventeringar inte är gjorda under rätt årstid, kan det gå upp till ett år innan nästa inventeringsmöjlighet infinner sig. Genom en tidig och god dialog med prövningsmyndigheten ökar förutsättningarna för en effektiv handläggning.

Länsstyrelsen ser att betänkandet behöver förtydliga att för åtgärder inom områden med skyddad natur krävs prövning med tillstånd, dispens eller samråd enligt 12 kap. 6 § MB.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med planhandläggare Minna Hatti som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Kajsa Palo deltagit. Ärendet har samråttats med handläggare från enheten för samhällsskydd och beredskap, miljöstrategiska enheten, miljöprövningsenheten, naturprövningsenheten, vattenenheten samt rättsenheten.

Ola Melin

Minna Hatti

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Information om hur vi hanterar dina personuppgifter hittar du på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd.